

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА
ЛІГА СТУДЕНТІВ АСОЦІАЦІЇ ПРАВНИКІВ УКРАЇНИ

**РЕФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ
В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

МАТЕРІАЛИ

IV Міжнародної науково-практичної конференції
(Суми, 21–22 травня 2020 року)

У двох частинах

Частина 2

Суми
Сумський державний університет
2020

законодавчого забезпечення. *Вісник Верховного Суду України*. 2012. № 5. С. 37–42.

5. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23.02. 2006 р. № 3477-VI. *Урядовий кур'єр*. 2006. № 60. С. 24.

6. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013 р. № 9-10. С. 38.

7. Стецик Н. Судові правотворчі акти: загальнотеоретична характеристика. *Вісник Львівського університету. Серія «Юридична»*. 2011. Вип. 52. С. 27–32.

ОСОБЛИВОСТІ ПРИТЯГНЕННЯ НАРОДНОГО ДЕПУТАТА УКРАЇНИ ДО КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Хуторянець Ж. В.

*Студентка III курсу ННІ права
Сумського державного університету*

Науковий керівник: Ільченко О. В.

*к. ю. н., доцент, доцент кафедри КПДС ННІ права
Сумського державного університету*

Відношення до питання депутатської недоторканності в українському суспільстві неоднозначне. Відсутність зв'язку з виборцями, лобіювання особистих інтересів, відсутність на засіданнях парламенту та так зване «кнопкодавство», голосування за закони що носять відверто політичний характер та не відповідають інтересам більшості народу України – все це сприяє тому, що рівень довіри до народних депутатів серед населення падає до мінімуму. Разом з низьким рівнем довіри до вищого представницького органу держави багато хто з українців небезпідставно вважає, що депутатська недоторканність є лише засобом для народних обранців уникнути відповідальності за свої незаконні дії, а тому повинна бути негайно скасована.

Так, 1 січня 2020 року набув чинності закон «Про внесення змін до статті 80 Конституції України (щодо недоторканності народних депутатів України)», відповідно до якого зі ст. 80 Конституції України було виключено частину 2, у якій зазначалося, що народні депутати України не можуть бути без згоди Верховної Ради України притягнені до кримінальної відповідальності, затримані чи заарештовані» [1, 2]. Після внесення змін відповідна стаття має наступний вигляд: «Народні депутати України не несуть юридичної відповідальності за результати голосування або висловлювання у парламенті та його органах, за винятком відповідальності за образу чи наклеп» [2].

Таким чином, з внесенням змін до Основного Закону України, з народних депутатів було знято недоторканність, але наступні кроки парламентарів, які стосувалися

зміни процесуальних актів, фактично повернули становище назад. Такий висновок можна зробити проаналізувавши закон «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України з метою приведення у відповідність із Законом України «Про внесення змін до статті 80 Конституції України щодо недоторканності народних депутатів України». Цікавими є положення щодо доповнення Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК) статтею 482², у якій встановлюється особливості порядку притягнення народних депутатів до кримінальної відповідальності.

Відтепер, відомості, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення народним депутатом України, вносяться до Єдиного реєстру досудових розслідувань Генеральним прокурором (особою, що виконує обов'язки Генерального прокурора) у порядку, встановленому КПК (ч. 1 ст. 482²КПК) [3, 4].

Відповідно до абзацу 1 ч. 2 ст. 482² Кримінального процесуального кодексу України, клопотання про дозвіл на затримання, обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою чи домашнього арешту, обшук, порушення таємниці листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції, а також про застосування інших заходів, у тому числі негласних слідчих (розшукових) дій, що відповідно до закону обмежують права і свободи народного депутата України, розгляд яких віднесено до повноважень слідчого судді, мають бути погоджені Генеральним прокурором (особою, що виконує обов'язки Генерального прокурора).

Абзацом 3 ч. 2 ст. 482-2 КПК закріплено положення відповідно до якого розгляд таких клопотань, крім застосування негласних слідчих (розшукових) дій, здійснюється слідчим суддею, в межах територіальної юрисдикції якого знаходиться орган досудового розслідування, а в кримінальних провадженнях щодо злочинів, віднесених до підсудності Вищого антикорупційного суду, - слідчим суддею Вищого антикорупційного суду.

Крім того, такі клопотання розглядаються за обов'язкової участі народного депутата України. Слідчий суддя зобов'язаний завчасно повідомити народного депутата України про розгляд зазначеного клопотання, крім клопотання про застосування негласних слідчих (розшукових) дій або обшуку(абз. 3 ч. 2 ст. 482² КПК). Однак, якщо народний депутат України без поважної причини не прибув на судове засідання або не повідомив про причини своєї відсутності, таке клопотання може розглядатися без участі народного депутата України [3, 4].

Відповідно до абзацу 5 ч. 2 ст. 482-2 КПК, без дозволу слідчого судді, винесеного на підставі клопотання, погодженого Генеральним прокурором (особою, що виконує обов'язки Генерального прокурора), дозволяється затримання народного депутата України лише у разі, якщо останнього застали під час вчинення або безпосередньо після

вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину, пов'язаного із застосуванням насильства, або такого, що спричинив загибель людини [3, 4].

У разі якщо, орган або посадові особи, які затримали народного депутата України, повідомили йому про підозру або застосували до нього запобіжний захід, або здійснили інші слідчі дії (крім обшуку та негласних слідчих (розшукових) дій), зобов'язані негайно, але не пізніше 24 години з моменту вчинення таких дій, повідомити про це Голову Верховної Ради України (абз. 6 ч. 2 ст. 482⁻² КПК). У разі вчинення зазначених дій стосовно Голови Верховної Ради України орган або посадові особи зобов'язані негайно, але не пізніше 24 години з моменту вчинення таких дій, повідомити про це Першого заступника Голови Верховної Ради України.

Ухвали за результатами розгляду таких клопотань можуть бути оскаржені в апеляційному порядку у випадках, передбачених Кримінальним процесуальним кодексом України [3, 4].

Розглянувши положення ст. 482⁻² КПК, можна стверджувати, що обов'язок притягнення народного депутата до кримінальної відповідальності, належить до повноважень Генерального прокурора України або особи, що виконує його обов'язки. Крім того, проведення процесуальних дій на стадії досудового розслідування неможливе без відповідної на те згоди Генерального прокурора й безпосереднього повідомлення народного депутата. Таким чином, на нашу думку, делегування відповідних повноважень Генеральному прокурору забезпечує депутатську недоторканність й відкриває нову корупційну складову, оскільки не існує гарантій того, що парламентарі не скористаються можливістю «відкупитися» від відповідальності.

Подібну думку озвучив народний депутат України IX скликання Сергій Алексєєв. Він стверджує, що суттєвим недоліком цього законопроекту є те, що він передбачає цілковиту залежність питання притягнення народного депутата до кримінальної відповідальності від рішень Генерального прокурора. А тому проект закону містить корупційні ризики і може допускати неоднакове застосування до різних народних депутатів [5].

Відповідно до опрацьованих нами матеріалів, можна зробити висновок, що з внесенням змін до Конституції та інших документів щодо зняття депутатської недоторканності, питання остаточно не врегульоване, оскільки рішення про притягнення народного депутата до кримінальної відповідальності безпосередньо належить єдиному суб'єкту, а саме Генеральному прокурору, що не виключає корупційних ризиків. Таким чином, на нашу думку, потрібно ввезти зміни до законодавчих актів щодо делегування відповідних повноважень іншим суб'єктам правоохоронних органів України.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. Дата оновлення: 21.02.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80/ed20190221> (дата звернення: 07.04.2020).
2. Про внесення змін до статті 80 Конституції України (щодо недоторканності народних депутатів України): Закон України від 3 вересня 2019 р. № 27-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/27-20> (дата звернення: 07.04.2020).
3. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України з метою приведення у відповідність із Законом України «Про внесення змін до статті 80 Конституції України щодо недоторканності народних депутатів України»: Закон України від 18 грудня 2019 р. № 388-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/388-20> (дата звернення: 07.04.2020).
4. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 р. № 4651-VI. Дата оновлення: 02.04.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення: 07.04.2020).
5. Алексєєв С. Рішення про притягнення народних депутатів до кримінальної відповідальності має ухвалювати Верховний Суд. Прямий: веб-сайт. URL: <https://prm.ua/rishennya-pro-prityagnennya-narodnih-deputativ-do-kriminalnoyi-vidpovidalnosti-maye-uhvalyuvati-verhovniy-sud-alyeksyejev/> (дата звернення: 07.04.2020).

СПІВВІДНОШЕННЯ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВИХ ЗАХОДІВ ТА НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ

Філоненко С. С.

*Студентка III курсу ННІ права
Сумського державного університету*

Науковий керівник: Ільченко О. В.

*к. ю. н., доцент, доцент кафедри КПДС ННІ права
Сумського державного університету*

Конституція України закріплює положення про те, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека є найвищою соціальною цінністю, а утвердження прав людини – головний обов'язок держави, що в свою чергу вимагає від уповноважених державних органів відповідального ставлення до реалізації поставлених перед ними завдань [1].

Кримінальний процесуальний кодекс України (далі – КПК України) у своїх положеннях продовжує ідеї правової, соціальної та демократичної держави й закріплює норму про те, що охорона прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального